

Łupiński, Stanisław

Ofiary mszalne w świetle uchwał polskich synodów diecezjalnych po Soborze Watykańskim II

Studia Teologiczne 21, 325-331

2003

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez **Muzeum Historii Polski** w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

KS. STANISŁAW ŁUPIŃSKI

OFIARY MSZALNE W ŚWIETLE UCHWAŁ POLSKICH SYNODÓW DIECEZJALNYCH PO SOBORZE WATYKAŃSKIM II

Treść: Wstęp: 1. Słowo wprowadzające o ofiarach mszalnych; 2. Wysokość ofiar mszalnych; 3. Podział ofiar mszalnych (kumulus); Zakończenie.

Wstęp

Synody diecezjalne w swoich uchwałach podejmują różne zadania Kościoła katolickiego. Jednym z nich jest godziwe wynagrodzenie duchownego. To zadanie spoczywa na wiernych należących do poszczególnych kościołów partykularnych, jak diecezja czy parafia. Ofiary mszalne w postaci stypendiów są jedną z form wynagrodzenia duchownych diecezjalnych.

Nie wszystkie synody diecezjalne podejmują tę kwestię, jednak niektóre z nich bardzo szczegółowo omawiają tę sprawę. Każdy kapłan z obowiązku i posługi sprawuje Ofiarę Mszy św. Do tej służby dołączone jest stypendium, jako forma zapewnienia pewnej kwoty wynagrodzenia.

Synody pomagają lepiej zrozumieć sens istnienia takiej formy wynagrodzenia i zwracają uwagę duchownym i świeckim o zadaniu i obowiązku. Duchowny ma zadanie dobrze wypełnić swoją misję a wierny sprawiedliwie za posługę wynagrodzić.

Opracowanie zawiera wiele elementów z uchwał synodalnych, opisujących sytuację prawną ofiar mszalnych. Określa wysokość tych ofiar w rozumieniu ogólnym oraz ich podział sprawiedliwy według tzw. kumulusu, czyli równego podziału na wszystkich kapłanów pracujących w danym ośrodku duszpasterskim.

Niniejszy artykuł jest tylko przyczynkiem do wielkiej dyskusji Kościoła katolickiego w Polsce o nowe formy finansowe. Tradycyjne formy są tylko pomostem do dyskusji i kreowania opinii. Systemy euro-

pejskie dają możliwość poznania, nowych rozwiązań i podjęcia decyzji dla Kościoła w państwie demokratycznym.

1. Słowo wprowadzające o ofiarach mszalnych

Synody diecezjalne za Kodeksem postanawiają, że zgodnie z uznanym zwyczajem Kościoła, każdy kapłan celebrujący lub koncelebrujący Mszę św. może przyjąć ofiarę złożoną, aby odprawił Mszę św. w określonej intencji¹. Powyższe prawo usilnie zaleca kapłanom, aby także nie otrzymawszy ofiary odprawiali Mszę św. w intencji wiernych, zwłaszcza ubogich².

Duże możliwości przy określaniu stypendiów mszalnych spoczywa na synodzie diecezjalnym³. Brak takich uregulowań prawnych, pozwala na zachowanie zwyczajów prawnych w diecezji. Należy unikać faworyzowania osób przez duchownych i mieć wzgląd na biednych⁴.

Ustawodawstwo synodalne przypomina o dobrowolności ofiar, także przy stypendiach mszalnych. przy przyjmowaniu tych ofiar, należy pamiętać aby były one zgodne z przyjętymi taksami w danej diecezji lub prowincji kościelnej⁵.

Podział zaś ofiar mszalnych zgodnie z postanowieniami synodów, powinien dokonywać się według tzw. „kumulusu”⁶. Pozwala on na sprawiedliwy podział przyjętych stypendiów dla wszystkich kapłanów, proboszcza, wikariuszy i innych włączonych do wspólnej stypendiarki-księgi intencji mszalnych.

2. Wysokość ofiar mszalnych

Zgodnie z dawnym zwyczajem, jak mówi synod wrocławski, Kościół umożliwia przyjęcie złożonej ofiary, kapłanowi celebrującemu lub koncelebrującemu Mszę św. w określonej intencji⁷. Nie należy też uzależniać bardziej lub mniej uroczystego charakteru celebry od wysoko-

¹ Kan. 945; Synod Archidiecezji Wrocławskiej, s. 412.

² Tamże.

³ H. SCHWENDENWEIN, *Rechtsformen des kirchlichen Gutererwerbes, Vermögensverwaltung in der Kirche*, Thaur 1988, s. 167.

⁴ Tamże.

⁵ III Synod Diecezji Kieleckiej, s. 95.

⁶ Tamże.

⁷ Synod Archidiecezji Wrocławskiej, s. 412 ; Por. Kan. 945.

ści stypendium. Synod ten przypomina (kan. 945 § 2), że Kościół usilnie zaleca, by także nie otrzymawszy ofiary, kapłani odprawiali Msze św. w intencjach wiernych, zwłaszcza ubogich⁸.

Wspomniany synod za Kodeksem przypomina, że wierni przez składanie ofiar przyczyniają się do dobra Kościoła oraz w ten sposób uczestniczą w trosce o utrzymanie szafarzy i dzieł Kościoła⁹.

Synody diecezjalne w Polsce, po Soborze Watykańskim II-gim podejmują zagadnienie ofiar mszalnych. Synod wrocławski mówi dosyć jasno w myśl Kodeksu Jana Pawła II-go, o ofiarach mszalnych jako wynagrodzeniu osobom duchownym za ich pracę w Kościele¹⁰.

Synody poszczególne, polecają wprowadzenie wspólnej stypendiarki dla wszystkich kapłanów pracujących w parafii. Dokonanie tego zadania poleca proboszczowi lub kapłanowi upoważnionemu przez niego¹¹. W księdze intencji mszalnych należy wpisać wielkości stypendium i adnotację o odprawieniu¹². W myśl Kodeksu Prawa Kanonicznego, prowadzenie takiej książki podlega kontroli ordynariusza lub jego przedstawiciela każdego roku¹³.

Synod wrocławski, umieszcza stypendia mszalne w wśród zagadnień dotyczących wynagrodzenia kapłanów pracujących w duszpasterstwie¹⁴. Synody kielecki i drohiczyński, przy sprawach bytowych duchowieństwa¹⁵.

Sobór Watykański II w dekrecie o posłudze i życiu kapłanów, określa wynagrodzenie prezbiterów za pracę w duszpasterstwie słowem „słuszne”¹⁶. Synod wrocławski powołuje się na kan. 282 § 2 i stwierdza, że duchowni zasługują na wynagrodzenie odpowiadające ich pozycji, z uwzględnieniem zarówno natury ich zadania, jak i warunków miejscowych i czasowych, dzięki któremu mogliby zaspokoić własne potrzeby oraz służyć potrzebującym¹⁷.

Synody postulują, aby wysokość stypendium za Mszę św. była wyznaczona przez ofiarodawcę. Tak przy obrzędach chrztu, ślubu lub po-

⁸ Tamże.

⁹ Kan. 946.

¹⁰ Synod Archidiecezji Wrocławskiej, s. 412.

¹¹ Synod Archidiecezji Wrocławskiej, s. 412; Synod Diecezji Kieleckiej, s. 95; I Synod Diecezji Drohiczyńskiej s. 177.

¹² Tamże.

¹³ Kan. 958 § 2.

¹⁴ Synod Archidiecezji Wrocławskiej, s. 412.

¹⁵ Synod Diecezji Kieleckiej, s. 91; I Synod Diecezji Drohiczyńskiej, s. 175.

¹⁶ Sobór Watykański II, Dekret o posłudze i życiu kapłanów, *Presbyterorum ordinis*, nr 20.

¹⁷ Kan. 281 § 1; 282 § 2; 222 § 2.

grzebu¹⁸. Ofiara złożona łącznie na ten cel powinna być ustalona według przeciętnej, ofiar składanych przez wiernych. Taką wysokość stypendium powinno wpisać się do Księgi intencji. Do stypendium nie należą ofiary złożone na tacę¹⁹.

Ks. Pastuszko zauważa, że w niektórych krajach zwraca się uwagę, aby ofiara mszalna pokrywała jedną trzecią kosztów utrzymania dziennego kapłana²⁰.

Synod wrocławski przypomina, że z wyjątkiem dnia Bożego Narodzenia kapłan odprawiający więcej Mszy św. w jednym dniu, może dla siebie zatrzymać tylko jedno stypendium²¹. Tenże synod stypendia binowane w niedziele i święta, poleca przekazać do kasy Kurii Metropolitalnej, zaś z dni powszednich, do kasy Seminarium Duchownego. Ofiarę za Mszę św. trynowaną w niedziele i święta pozwala wpisać do „kumulusu”²². Na synodzie koszalińsko-kołobrzeskim, stypendia mszalne z odprawienia Mszy św. binowanych, trinowanych i kwadrynowanych w połowie przeznaczane są na cele diecezjalne²³.

Kodeks Prawa Kanonicznego przypomina, że synod prowincjalny, lub Konferencja Biskupów, powinni określić dla całej prowincji, jaką należy złożyć ofiarę z racji sprawowania i aplikacji Mszy św.²⁴.

3. Podział ofiar mszalnych (kumulus)

Stypendia mszalne, zgodnie z postanowieniami synodów wrocławskiego, kieleckiego i drohiczyńskiego, należy dzielić na tyle równych części, ile było odprawionych stypendiów. Zaś przeciętną kwotę za jedno stypendium, mnoży się przez ilość odprawionych przez jednego kapłana²⁵.

Synod kielecki poleca rozliczenie tych stypendiów w wymiarze tygodniowym²⁶. Synody wrocławski i drohiczyński w wymiarze miesięcznym²⁷.

¹⁸ Synod Archidiecezji Wrocławskiej. s. 412; Synod Diecezji Kieleckiej, s. 95.

¹⁹ Synod Archidiecezji Wrocławskiej s. 412; I Synod Diecezji w Drohiczynie s. 95. Tamże.

²⁰ M. Pastuszko, Ofiary mszalne, Prawo Kanoniczne nr3,4 (1986), s. 120.

²¹ Synod Archidiecezji Wrocławskiej, s. 412.

²² Tamże.

²³ Synod Diecezji Koszalińsko-Kołobrzeskiej, s. 107.

²⁴ Kan. 952 §1.

²⁵ Synod Diecezji Kieleckiej, s. 95; Synod Archidiecezji Wrocławskiej, s. 412; I Synod Diecezji Drohiczyńskiej, s. 177.

²⁶ Synod Diecezji Kieleckiej s. 95.

²⁷ Synod Archidiecezji Wrocławskiej s. 412; I Synod Diecezji w Drohiczynie, s. 177.

Synody wspomniane, w parafiach gdzie pracuje więcej niż jeden kapłan, domagają się podziału na równe części między proboszcza i wikariuszy według kumulusu²⁸. Na synodzie kieleckim przypomniano, że życzenia wiernych, aby pewne stypendia były odprowadzane przez wskazanego kapłana mogą być uwzględnione, lecz ofiara idzie do podziału jak w „kumulusie”²⁹.

Sytuacja, jak twierdzi synod kielecki, w której w tygodniu ilość stypendiów nie jest wystarczająca dla wszystkich kapłanów, powinno się zastosować równy podział między wszystkich kapłanów pracujących w parafii³⁰. Dotyczy to parafii, w których pracuje więcej niż jeden kapłan³¹. Odliczając binacje, ogólną sumę stypendiów należy podzielić między kapłanów według ilości dni, w które celebrowali. bez względu na ilość Mszy św. odprowadzonych w jednym dniu³².

Przekazywanie ofiary mszalnej innemu kapłanowi, powinno być połączone z przekazaniem w całości otrzymanego stypendium³³. Choć są podzielone zdania co do słuszności przekazywania w całości otrzymanych ofiar, ze względu na osobę, jednak synody jednogłośnie wypowiadają formę równego podziału³⁴. Choć istnieje wyjątek przy przekazywaniu ofiary mszalnej, jeśli ofiarodawca, ze względu na przyjmującego złoży większą ofiarę³⁵. Przyjmujący może zrezygnować z tego wyróżnienia, na korzyść współbraci.

Podział według „kumulusu” czyli równego podziału ofiar na wszystkich kapłanów, występuje w postanowieniach synodu kieleckiego i wrocławskiego. W zasadzie ten podział słowem „równy” przyjmuje się w uchwałach innych synodów np. I synod w Drohiczyńcu i IV w Tarnowie³⁶. Ilość odprowadzonych stypendiów i ilość kapłanów wyznacza taki podział. Przyjęte ofiary dzieli się na ilość odprowadzonych Mszy św. i przekazuje się je kapłanom według ilości aplikowanych stypendiów³⁷. Rozliczenie stypendiów mszalnych co tydzień powinno dokonywać się równo względem proboszcza i wikariuszy. Inni kapłani powinni uczestniczyć we wspólnej ksiązce stypendialnej i podlegać podobnemu podziałowi, jak proboszcz i wikariusz³⁸.

²⁸ Tamże. Synod Diecezji Kieleckiej s. 95.

²⁹ Synod Diecezji Kieleckiej, s. 95.

³⁰ Tamże.

³¹ Synod Archidiecezji Wrocławskiej, s. 412.

³² Tamże.

³³ M. PASTUSZKO, *Ofiary mszalne*, Prawo kanoniczne nr 3,4 (1986), s. 130.

³⁴ M. PASTUSZKO, *Ofiary mszalne*, Prawo kanoniczne nr 3,4 (1986), s. 131.

³⁵ M. PASTUSZKO, *Ofiary Mszalne*, Prawo Kanoniczne, nr 3-4 (1986), s. 131.

³⁶ I Synod Diecezji w Drohiczyńcu s. 177; IV Synod Diecezji Tarnowskiej s. 195.

³⁷ Synod Archidiecezji Wrocławskiej s.412; Synod Diecezji Kieleckiej s.95.

³⁸ Synod Diecezji Kieleckiej, s. 95.

Podczas urlopów wakacyjnych, przypomina synod kielecki, zapewniane są stypendia tylko dla kapłanów pozostających w parafii³⁹. Pozostali kapłani przebywający poza parafią, mogą za zgodą ofiarodawców otrzymać stypendia mszalne. Dokonuje się to za wiedzą miejscowego proboszcza. Taka sytuacja może zaistnieć, po zapewnieniu wystarczającej ilości stypendiów kapłanom pracującym w parafii podczas okresu urlopowego.

W tygodniu zaś, w którym ilość stypendiów nie jest wystarczająca dla wszystkich kapłanów, należy zastosować równy podział ofiar między wszystkich kapłanów pracujących w parafii⁴⁰.

Taki podział bardzo zdecydowanie wprowadza synod wrocławski, wskazując podział ofiar mszalnych, jako obowiązujący, według wspólności stypendialnej(kumulus)⁴¹. Inne synody wspominają o ofiarach mszalnych, przy sprawach bytowych kapłanów, w sposób bardzo ogólny⁴².

Zakończenie

Ofiary mszalne zajmują w synodach diecezjalnych ważne miejsce, jak wynika z analizy akt ich dokumentów. Nie można pominąć jednego z głównych źródeł utrzymania duchowieństwa. Jak zauważają autorzy rozważań o ofiarach mszalnych, są one jedna trzecią dochodów duchownego.

Nie ulega wątpliwości, że życie i posługa kapłanów, na stałe wpisane jest w sprawowanie ofiary Mszy św. Jest to czynność Chrystusa i Kościoła, czyli społeczna posługa dla zbawienia całego ludu Bożego. Stypendia mszalne są osobistym dochodem kapłana i stanowią źródło jego dochodu i utrzymania.

Każdy wierny prosząc o odprawienie mszy św. zyskuje dobro duchowe dla siebie i tym, których poleca modlitwie duchownego a także przyczynia się do spełnienia swojego obowiązku, zapewnienia duszpasterzowi godziwego utrzymania.

Mała świadomość dobra duchowego ofiary Mszy św. i dobra materialnego składanej ofiary, sprawia, że jest mało intencji mszalnych. Trzeba budzić większą świadomość wśród wiernych i pobudzać ich do odpowiedzialnej postawy wobec godziwego utrzymania duchownego.

³⁹ Tamże.

⁴⁰ Tamże.

⁴¹ Synod Archidiecezji Wrocławskiej, s. 412.

⁴² IV Synod Diecezji Tarnowskiej, s. 195; II Synod Diecezji Sandomierskiej, s. 295.

Kodeks Prawa Kanonicznego i dokumenty synodów diecezjalnych przypominają jasno i zdecydowanie, o obowiązku wiernych wobec spraw bytowych osób spełniających posługę wobec ich dusz, a także przypominają, aby delikatnie tę prawdę im wyjaśniać.

LE OFFERTE DELLE SS. MESSE ALLA LUCE DELLE DECISIONI DEI SINODI DIOCESANI POLACCHI DOPO IL CONCILIO VATICANO II

RIASSUNTO

Articolo contiene le informazioni sulle offerte delle messe nella luce dei polacchi sinodi diocesani dopo il concilio Vaticano II. E' composto da tre parti. La prima contiene l'introduzione sulle intenzioni delle messe. La seconda coglie il tema della somma dell'offerta. Ultima parte presenta l'argomento della divisione delle offerte – cosiddetto cumulus. Presente articolo fa parte della larga discussione sul nuovo finanziamento della Chiesa cattolica in Polonia.